

թեան և խառնուածոյ խնդիր է։ Յ
այս արգարանալի համոզումն ունե
ազգային գործոց այժմեան ընթա
զգալի ցնցման պէտք ունի, և ի
սթափեցուցիչ դերն կատարելու
արտաքուստ եկած մի ոյժն աւելի
նակ է։ ոՄասիս և ոԱրհելեան Մ

Առյ եղանակաւ խօսքերն և միտքերն լրջամիտ օրագիրներն անձնական խեղաթիւրելով ասպարէզ գալն ի՞նչ անուամբ կը յորջորջուի՝ հարկ չէ կրկնել ասու Այս մասնաւոր աղարագայիս մեջ՝ ուրախ եմք որ այդ խարդախ և նենդաւոր խմբագիրն իւր արժանի հարուածն ընդունեց հրապարակաւ։ Կը յուսամք որ այսուհետեւ առ մի խրատ կը լինի նորա շաւզին հետեւելու փափաք ունեցողներուն, և մեր զրագէտներէն շատերն այլ ևս շեն վարանիր լրագրական միջոցով աղզին հետ յարաբերութեան մանելու, վասն զի այսուհետեւ ոչ մի անպարկեշտ և կոպիտ մարդ պիտի յանդզնի, կարծեմք, անարզելու իւրեանց անձնաւորութիւնն, միշտ անպատճիւմնալու ակնկալութեամբ։

Լրջամիտ օրագիրներն անձնական զիտեն թէ մեղմօրէն և համեստոց յայտնուած կարծիքներն մեր տղզի մի աստիճան միայն աղզեցութիւն հարկ է խօսիլ նորա հետ՝ ի՞նչպէս և փոքր ի՞նչ ինքնահանան մանուկա առանց շրջասացութեանց, առանց ակնածութեանց։ Պ. + Նիկողոսեան „Մասիսի“ թէ՝ „Մանզումիի Եփքեան թէ՝ „Հայրենիքի“ մեջ զրած յօդ շարքն լսելի և աղդու ընելու ամեկութիւններն ունի, և տարակոյս որ զայնս գետահատելով լուրջ անձիւի զբաղին այդ յարուցուած խնդրուիր նոքա աւարտին։ Մինչեւ հիմա լրագիր դանուեցաւ Ա. Պոլոսյ մեջ, ու

Եթէ Պ. Գ. Նիկողոսեանի դրածներն առ-
կաւին մի դասն տպաւորութիւն թողած
են նոցա վերայ որք անձամբ չեն ընթեր-
ցած նորա հատուածներն, կը յուսամք որ
այդ տպաւորութիւնն ես կը ջնջուի եթէ
զայնս ճշգելու նպատակու զրուած ներկայ
տողերուս մի տեղ շնորհէք ձեր ազգօդուտ
լրագրին էջերուն մեջ:

Այս առթիւ ներացէք որ որ դրանուշաբեկ կայլու և օտար լրազնիք առանց բաժեկնի, և վասահամբաւեցին միտձու բարուա ոչխարն որ ամբողջ հօտն առեւ կ'ուղէ»:

*) Խնդիր է զիանալ թէ Ուրմանի
թէ խմբագրութիւնը կարող է իմանալ
նել շայերէն քիչ շատ զարգարուն պր

*) Ճշգիւ նոյն լընթացքը բռնեց այդ ճիղվի-
թական իւերթը Պ. Վ. Նիկողասեանը այն չող-
ուածոց նկատմամբ ալ, որք Մատիսի մէջ ճրա-
տարակեցան:

առնթեամբ չը վերցրի իրու օրինակ մի այլ եւ-
րօպական ազգ աւելի կը թված. աւելի զարդա-
ցած մտաւորապէս և ապահոված նիւթականա-
պէս, աւելի կաղմակերպված, որ ընթերցողը
չասէ, թէ ես չափազանցութիւն եմ անում (մտա-
րերենք յունաց Քիոս կղզու պատահմանքը և
նրան հասցրած օգնութիւնը), բերում եմ այնպի-
սի օրինակ, որուն հետ մեզ բազգաղել կարելի
է. բայց այսուղ ես կարող են ինձ ասել, թէ
հրեան կարող է միլլիոններ ժողովել հարկաւոր
եղած միջոցին, որովհետեւ ամեն երկրի մէջ դրա-
մը հրեայի ձեռքումն է, նա դրամի աստուածն է,
ձշմարիս է, այդ ես ևս կը խոստովանիեմ, բայց
խօսքը դրամի վրա չէ, նրա ժողոված միլլիոնների
վրա չէ, այլ այն զգացմունքի, այն սիրոյ վրա,
որը նա զգում է դէպի իր աղջակիցը, դէպի
իր եղբայրը՝ Ա՞նչու այդ սերը, այդ զգացմուն-
քը չունենայ հայը դէպի հայը, կամ թէ ինչու
պահանջենք, որ այդ զգացմունքը ունենայ
է. Կօլսի հայը, իսկ Ռուսարնակ հայը ազատ
լինի նօրանից Արկուսէն մէկը, կամ ընդունենք՝
թէ թիւրքաց Հայաստանը շատ գեղեցիկ զրա-
թեան մէջ է, նրա վիճակը բարութիւն է, բր-
նակիչները մեծ բարօրութիւն կը վայելեն, ոչ
մի բանի կարօտութիւն չունեն և նրանց օգնե-
լու պարուք չը կայ ոչ մէկու վրա, կամ թէ նա
վատ վիճակի մէջ է, օգնութեան կարօտ է և
այն ժամանակ օգնենքս ամենքս միասին առանց
խորութեան՝ թէ սա պօլսեցի է, միւսը պար-
կաստանցի և երրորդը ուստատանցի»

յանկարծակի» («Մշակ» № 86): Այս
այնպիսի ճշմարտութիւններ են, որոնց
լողիկայի դէմ կը վինէր և որպէս զի ա-
մարտութիւնները չը մնային իրրի լոկ լ-
այլ իրազործվելին՝ «Մշակը» ցոյց է առլ-
ովէս և այն եղանակները, որոնց միջոցաւ
պէտք է իրազործվեն. զրա համար
Պօլսի հայ հասարակութիւնը բաժանու-
որոշ դասակարգերի և ամեն մէկի վրա
նրա պարտքը («Մշակ» № 85): Խնդրելու
պատիս յօդուածազրի ներազամտութիւ-
թոյլ կը տամ ինձ վոքր ինչ ընդարձա-
վերջին հարցը և ասել թէ՝ այդ պար-
թիւնները կը վերաբերին ոչ թէ միայն
սի հայերին, այլ բոլոր հայերին, ուրիմ-
ուստարնակ հայերիս, որովհետեւ ինչպէ-
ասացի՞ հայը մէկ է. և ահա այս տես-
նայելով, տեսնենք՝ ունենք արդեօք մեն-
սաբնակ հայերս այն զիսաւոր չորս զ-
գերը, որոնց մասին կը խօսի «Մշակը»:
տասխանեմ հաստատապէս. այս, ունենք
այդ չորս զասակարգերը, որոնք եթէ ոչ
գոնէ պակաս ոյժով չեն, քան թէ Կ-
Պօլսի մէջ: Բայց որպէս զի յօդուածու-
և սիրելի ընթերցազի ուշադրութիւնը
նեցնեմ, ես կը վերցնեմ միայն երկու
կարգ մեղնից և կը համեմատեմ նոյն տե-
հետ է. Պօլսում Առաջինը, այն աղքա-
լուսաւորված զասակարգն է, որ ապրու-
աշխատանքու և սարևածած է:

Եսկ թէ ինչ կերպով սկզբ է օգնել, այդ ճանապարհները, իմ կարծիքով, շատ զեղեցիկ կերպով ցոյց է տուել ազգօգուտ պատուական շշամասարքով ո բազկացած է ուսուցիչանաներից. Խմբագիլներից, բժիշտելինիկներից և այլն. Այս անհամերնում շատ են քանի թէ Ա. Պօլտում, և

«Աշակը»:
Այս ցոյց տուած ճանապարհներն են «Հայրենիքի անտեսական դրութեան բարւոքելը, Երկրի արդիւնաբերութեան բարձրացնելը, արհեօտանոցների հիմնելը, ընկերութեանց հաստատելը և Հայաստանի հետ նրանց անմիջական յարաբերութիւններն ունենալը, որոնք կարող են կատարվել փոքր առ փոքր, քայլ առ քայլ, և ոչ թէ մտաւորական ոյժը եթէ ոչ առանել բարձրամենայնիւ նուազ չէ իրանց Տաճեաստաբազագաքում բնակվող աղղակիցների մական ոյժէն. իսկ ինչ որ կը վերաբերի ազտաւէտ անդամներ լինելու և անդին ու դայդ ես պակաս. ու նուազ չը պէտք է Այժմ նայենք թէ որանցից որը աւելի կերպով (ի հարկէ համեմատասար) և առ

„Polit. Corresp.“ լրագրի տեղեկութեան համեմատ իշխան Ալեքսանդր Չուվալդացի կամաց պատճենը կատարութեան մասին գործութեան մեջ պատճեն առաջ իւրեան դէմեղած անպատիառ անարդանաց փոխարէն, վասն զի այն լրագրի վարձակալն, հակառակ իւր անապարծ խրոխտաբանութեանց, մերժեց վատաքար նորա վեհանձն հրաւերն, որ Աւորձով բոպական հասկացողութեամբ, պատւով վիճական սաւորեալին հանոխտաբար բաւարարութիւն

Ար յուսամք որ այս հրապարակական
գասե տալէ վերջն, մեր ազնիւ արիւնակիցն
պիտի շարունակէ լրագրաց մէջ իւր տե-
սութիւններն, սկսաբաստ մնալով վիճաբա-
թէ նիւ այն սկառուաւոր և հմուտ ան-
ձանց հետ, որք լուրջ և փայելուչ կերպով
դիտեն ազգային կենսական խնդիրներն լու-
ծելու զբաղիլ:

www.english-test.net

բագործել «Մշակի» նախազծած ծրագիրը. այս
ես չը մտանանք, որ այն երկիրը, որը մեր
խօսակցութեան առարկան է, այսինքն թիւր-
քաց Հայաստանը, մեզ, ոռւսաբնակ հայերիս,
աւելի մօտիկ և աւելի ծանօթ է, քան թէ Ա.
օլսի հայերին, ինչպէս կը հաստատէ «Մշակը»
(№ 83), ուրիմն նրա պահանջները և պակասու-
թիւնները մեզ աւելի յայտնի, իսկ եթէ յայտ-
նի Եւ չեն, այնու ամենայնիւ աւելի դիւրա-
մատչելի են, քան թէ պօլսեցոց. Այժմ գանք
օրինակիներին. դիցուք ուսուցչից կամ բժիշկից
մէկը ուզեց զնալ Ա. Պօլսէն ի Հայաստան. ա-
նարդար կը լինէր մեր կողմէն, եթէ մենք նրանից
պահանջեինք, որ նա ինքովինքը զոհէր ազգին
և չը մտածէր փոքր ի շատէ իր օրական ապ-
րուսոր ապահովացնելու. Դրա ապահովացնողը
պէտք է լինի հասարակութիւնը, այսինքն կամ
այն քաղաքը կամ գիւղը, ուր նա կերպայ և
կամ թէ մի բարեգործական ընկերութիւն. Ուսա-
ջինների վրա մեծ յոյս զնել չէ կարելի, որով-
հետեւ, ինչպէս յայտնի է, նրանք միշտ զանա-
զան հարստանարութեանց ենթարկված լինելով
իրանց շրջապատող ազգերի կամ նոյն իսկ կա-
ռավարութեան անազնի. պաշտօնատէրների
կողմէն, նիւթական միջոց չունեն իրենց օգտա-
վեա անձի մի ապրուսոր մատակարարելու, ու-
րէմն այդ ուսուցչի կամ բժշկի միակ յոյսը
պէտք է լինի մի որ և իցէ շնչառառ բարե-
գործական ընկերութիւն (կատեմ շնչառառ,
որովհետեւ յայտնի է որ այսօր կայ մի ընկերու-
թիւն, իսկ վազը նա գոյութիւն կունենայ թէ
ոչ, այդ յայտնի չէ). բայց սա երկրորդական
խնդիր է, թողնենք այս. այդ անձը զնում է
Հայաստան մի կողմէն իր օրական ապրուսոր
աչքի ասած ունենալով, միւս կողմէն էլ իրեն
դրդիչ իր ազգասիրութիւնը, իր եղբայրասիրու-
թիւնը, ի՞նչը կարող է երաշխառոր լինել, որ
նա այն գիւղի կամ քաղաքի բնիկ բնակիչների
հետ, որոնց մէջ ինքը պէտք է բնակի՛, նոյնպէս
չի հարստանարվի թիւրքերի ու քիւրդերի

ու վասն է, թիւրք կառավարութեան պաշտօ-
նաստարների կամացականութենէն ու անարդա-
րութենէն. ահա այն հզօր արզելքը, այն չինա-
կան պատր, որ կանգնած է այդպիսի անձնա-
նուեր, թէն սակաւաթիւ, անհատների առաջը-
Այսպիսի պարագաներ կարող են բոլորովի
ոչնչացնել. անհետացնել նոցա սրտերի մէջ ե-
ղած կայծը, և ճշմարփ եթէ դրանք նրան պա-
տահեն, որուն զիմէ նա, որի պաշտպանութիւ-
նը խնդրէ նա. կառավարութեան և օրինաց ա-
րայց թիւրքի կառավարութեան ու օրինաց ա-
ռաջ Բնչ նշանակութիւն ունի ոչ մահմեղական
անձը, նա մանաւանդ հայր, Հիմայ նայենք հար-
ցը. Ենթաղրենք թէ Հայաստան գնացողը ու-
սարնակ մի բժիշկ է կամ ուսուցիչ Նա և են-
թարկված է զանազան անոնդողութիւնների
ինչպէս՝ նիւթական ապրուսոր լիովին ապա-
հովված չը լինելուն կամ քիւրք ու թիւրք
աւաղակների կողոպտութենէն ողատ չը միա-
լուն, բայց արզեօք նա տաճկաց կառավա-
րութեան պաշտօնատէրների կամ նոյն իսկ
օրինքի առաջ նոյնպէս անոպաշտակն է, ինչ
պէս նրա տաճկահպատակ եղբայրը. Աչ նա
հզօր պաշտարն ունէ այն տէրութիւնը,
ըստ նա հպատակ է. եթէ ռուսաց տէրութիւնը
ոչ մի խորութիւն չէ անում իր հպատակ հայի
և բնիկ ռուսի մէջ, եթէ նրա օրինացրութիւնը
մի է ամեն հպատակ ազգերի համար. միթէ
նա, այդ տէրութիւնը խորութիւն կանէ իր հը-
նա, պաշտակները պաշտպաններ օտար տէրութիւնն
առջն. հապա Բնչու. Համար են նրա հրապա-
տունները և ղետպանները այն տեղերը, ոչ պա-
քէն իր սեփական հպատակներին պաշտպաննե-
րու համար. Բնչ է զուրու գալիք ուրեմն այս տաճ-
կանասարդներ զնալով ի Հայաստան իրանց
երիանասարդներ զնալով ի Հայաստան իրանց
թշուառ եղբայրց մտաւ որական դրութիւնը բարւ-
քելու վիտաւորութեամբ, թէպէտ և կը պատա-
հեն զանազան խոչնողաների և զժուարութեանց
այսու ամենայնիւ Առևսաստանցին աւելի պաշտ-